

1. אבני נזר או"ח סי' שמז

לק"ק בלונא.

שאלה. קהלה אחת מכרו חמצם להרב וכן כתוב בשטר הרשאה מבני קהלה על שם הרב ונחלה הרב רחמנא ליצלן ומכר הדיין שבעיר את החמץ. ולא זכר אז שההרשאה על שם הרב, עתה בבוא הפסח נזכר. ונפשו בשאלתו מה דין החמץ לאחר הפסח:

(א) תשובה. נהי דדיין המוכר לא נתמנה שליח מבני העיר למכור. מכל מקום כיון דבני העיר ניחא להו במכירה. שהרי הרשו את הרב למכור. מה נפקא מינה להם מי ימכור. ובודאי ניחא להו במכירה. ומהני מדין זכי'. ועיין בתרומת הדשן סימן קפ"ח שהוקשה לו הא דחולין (דף י"ב ע"א) באומר לשלוחו צא ותרום. ושמע אחר ותרם שלא מהני. יועיל מדין זכי'. ותי' דשמא ניחא לי' בשלוחו דוקא שיוודע דעתו מדה יפה או מדה בינונית. אבל במכירת חמץ שאין עושין שום סכום בדמי המקח רק כותבין על פי שומת שלשה בקיאים. מה לי זה או זה. ומועיל מטעם זכי':

(ג) אך יש לעיין שהרי במזכה לאחר שלא בפניו ואחר כך כשנודע לו אומר לא בעינא לזכי' בטלה זכייתו. והכא נמי כיון שלא הי' שלוחם. רק מדין זכי' באת לקיים המכירה. אם כשנודע להמוכרים הבעלי הבית שלא הי' שלוחם אמרו לא בעינא לזכי' בטלה המכירה למפרע. ועיין ריטב"א קידושין (דף מ"א) תחילת עמוד ב'. ואם כן הרי הוא שלהם מדין הואיל ואי אמרו לא בעינא לזכי'. ויותר מזה לדעת הר"ן הובא בשיטה מקובצת בבא בתרא (דף קכ"ו ע"א) ובבית יוסף [סי' רע"ח] דהמזכה קרקע שלא בפניו כל זמן שלא נתרצה המקבל הפירות לנותן כיון שאם אמר המקבל לא בעינא בטלה זכייתו והקרקע עדיין בחזקת נותן. והכא נמי עדיין החמץ בחזקת נותנים ועברו בבל יראה. [ע"ע לעיל סי' של"ז]:

(ד) על כן לדעתי שבחול המועד יאמרו המוכרים שמתרצים למכירת הדיין משום זכי'. ומועיל שלא יעברו מכאן ולהבא. ואם תאמר מכל מקום עברו תחילה והחמץ לאחר הפסח יאסור. לפי מה שכתבו תוס' ריש כל שעה [כא ע"ב] דלר' יוסי הגלילי אין צריך לשרוף חמץ ומוכרו לנכרי מוכח דבמכירה לנכרי מקיים העשה דתשבייתו. שהרי מוציא מביתו ומרשותו. ואינו עוד ברשותו דמרי' כל היכי דאיתא. שהרי מוכרו לנכרי. וקרינא בי' תשבייתו שאור מבתים. והכי נמי במה שמתרצים לזכי'. ושוב אזיל טעמא דהואיל. וטעם הר"ן, והחמץ והבתים של גוי הקונה. והרי באותה שעה משבית החמץ מביתו ומרשותו ומקיים העשה דתשבייתו ומינתק הלא תעשה דבל יראה למפרע ולא עבר כלל. ואף דהרמב"ם לא סבירא לי' דבל יראה ניתק לעשה והוא גורס כג' ר"ח בפרק מי שהי' [פסחים צה ע"א] דחמץ אין בו מלקות לפי שאין בו מעשה. הנה חמץ שעבר עליו הפסח דרבנן ובדרבנן נקטינן להקל. מכל מקום הואיל אין ההיתר מפורש. לדעתי שיבטלו ברוב. ובזה יש היתר ר' יונה גם כן [ירושלמי פסחים פ"ב ה"א]:

הק' אברהם:

2. שו"ת מהרש"ם ח"ב סי' קג

ב"ה חוהמ"פ תרנ"ט להרב וכו' מו"ה חיים ראבינאוויטש רב ומו"ץ בעיר יאס:

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בדבר שהלך החזן לקבץ חתימות על ההרשאה למכירת החמץ על שם אחד הממונה מרו"מ וכפי הנהוג הוא בא לפני רוי"מ ומוכר החמץ לעכו"ם כדינא ועתה נמלך החזן ומחק שם הממונה אחר שכבר חתמו המוכרים והציב את שמו בתוכו ומכר בעצמו החמץ ונעשה רעש ואמר לפני רוי"מ כי ביום ש"ק שחל בו ע"פ בשנה זו /זו/ הלך אצל הבעה"ב והסכימו על מכירתו וגם הממונה הנ"ל מחל לו עכ"ד השאלה:

הנה מחילת הממונה אינו מועיל כלום והסכמת הבעה"ב לא אדע אם הי' קודם זמן איסורו וקודם אמירת כל חמירא דאל"כ אין בהסכמתם ממש שכבר אינו ברשותם והא דכלך אצל יפות היינו בזמן שהי' מועיל עכשיו תרומתו ובמק"א דחיתי בזה דברי קצה"ה סי' רס"ו והבאתי סמוכין מדברי רש"י ותוס' קידושין (דף ע"ח) דגבי גוסס כיון שאין מועיל עכשיו גם לר"מ דאדם מקנה דשלב"ל ל"מ ע"ש ותבין אבל בגוף הדבר כיון שהוא הפ"מ אצל הרבה אנשים יש לצדד

לפמ"ש הפמ"א סוס"י נ"ב דגם במוכר חמץ של אחרים מועיל משום דזכין לאדם שלב"פ והביא כמה ראיות מהתוס' ב"ק (דף ס"ט ע"ב) בהא דמחללין נטע רבעי ומעשר שני של חבירו שלא מדעתו וגם מהא דיו"ד סי' שכ"ה ונדרים (דף ל"ו) וכמה דוכתי ע"ש וה"נ בזה ואף דיש לדון בזה ע"פ דברי הקצה"ח סי' רמ"ג סק"ח וסי' שפ"ב סק"ב וכבר הבאתי בתשו' א' בענין זה מדברי תשו' בר"א א"ע סי' ק"א ונאות דשא סי' ל"ט ושו"ת דברי חכמים סי' ק"ט ועכ"פ לדינא בשעה"ד כזה יש לסמוך ע"ד הפמ"א ואף שבנ"ד נתנו הרשאה לאחר כיון דבשעה שמכר זה כבר מחק זה את שם המורשה הממונה והי' זכות להמוכרים שימכור זה את חמצם שפיר מהני מדין זכין לאדם שלב"פ ושם הבאתי מספר רני ליעקב למ"ק (ד' כ"ו) לענין תופס לב"ח דבנדוע אח"כ שהי' באותה שעה זכות לתפסו לעצמו שפיר י"ל מגו דזכי לנפשי' דאיגלאי מלתא למפרע וה"נ בזה. ועכ"פ החזון הזה לא טוב עשה בעמיו ומי יודע איך עשה המכירה וצריך לברר אם הי' כדין וגם ראוי לקנסו ולגעור בו בניזיפה איך ערב בלבו לעשות מעשה זר כזאת /כזה/ בלא שאלת חכם בעבור בצע כסף ועלינו יערה רוח הבורא. והנלע"ד כתבתי:

3. דברי מלכיאל ח"ד סי' כב אות ג

במקום שיש ב"ד שלם המנהג לכתוב שעושים לשלוחים את הרב וב"ד שלו כדי שלא יהיו הדיינים כדבר טפל בעלמא. ובפרט כי ע"פ רוב אין הרב יושב בעצמו בעת עשיית השליחות. ואף דמצינו בר"ה (ד' כ"א ע"ב) שאף אם נמצא עוד אחד אין מזכירים אותו בשביל כבודו של אדם גדול. מ"מ אין שייך זה בדיינים שגם הם ת"ח. אבל בכ"ז נראה שראוי לכתוב שעושים שליח אף את אחד מהם כי אולי יזדמן שאחד מהם יסע בתוך כך למקום אחר או יחלה ח"ו. ויהי' עיכוב בכל העסק הזה. אשר זמנו קצר ואף דקיי"ל דל"ח למיתה. מ"מ לחולי או נסיעה וכדומה יש לחוש דזה הוי תרי מיעוטי דקיי"ל בקדושין (דף ע"ג) ובברכות (דף נ"ג) דמצטרפי למחצה. ועוד דכיון שבני העיר סומכים על ב"ד שבעיר ומשלמים להם בעד זה. הו"ש"ש. וצריכים לעשות הדבר בכל האפשר שלא יוכל להיות שום סיבה ואף לחוש למיעוט דש"ש חייב אף ברוח שאינה מצויה וכדומה ועי' סי' רצ"א בש"ך סקי"ח. ולזה צריך לכתוב שנותנים כו"ה אף לאחד מהם. ואין חשש בזה משום ברירה. דהכא כל אחד נעשה שליח תיכף. וא"צ שיתברר שליחותו אח"כ. וכדקיי"ל בגיטין (דף ס"ז) שאפשר לעשות הרבה שלוחים בבת אחת שיוכל כל אחד מהם לעשות השליחות. ובמקום שאין ב"ד ועושים שליח רק את הרב לבדו. א"א בתקנה לענין חולי וכדומה. ומ"מ אפשר ע"י עשיית שליח אחר. וע"ל אות כ"ב:

4. פ"ת יו"ד סי' שכ סק"ו

שוב ראיתי בתשובת אא"ז (פנים מאירות ח"ב סוס"י נ"ב) כתב בפשיטות בדבר בכור שמכרה אמו של ב"ב פרה מעוברת שלו לעובד כוכבים בלתי ידיעתו הוי מכירה משום דזכין לאדם שלא בפניו וכמו כן בחמץ אם לא היה בעה"ב בביתו ומכר איש אחר חמצו הוי כשלוחו כיון דזכות הוא לו ע"ש:

סימן ט

בדין מכירת המין.

(א) מכירת חמץ אם יוכל למוכרו ל"מ הרב ט"ז בסי' חמ"ז העלה לאיסור והרב מקום שמואל סי' ז' דחה דבריו וכחז שממכרו קיים ומיקרי חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח ומוסר אפילו באכילה וזיון דאינו אלא מדרבנן ראוי לפסוק כמאן דמיקל וכל שכן שראה הרמ"ם דברי הרע"ז ודחאם בג"ל ברור כן כתב הרב חכמה ומוסר לאגוסין ר' קס"ד פ"ב אות י"ד ואין אללי ס' מקום שמואל לפיין. בו כי מחמת דברי הרב חכמה ומוסר לאגוסין נראה דמיירי בלכתחלה ומוסר דבריו נראה דאדיעבד קאי דאם עבר ומכרו קאמר דמוכרו קיים ומשמע דלכתחלה לא ימכור ל"מ (וכן כתב הרב נודע ביהודה בסדר מכירת חמץ שהוצא בשו"ס שיבת ציון סוף סי' י"א והוסיף שם שלא ימכור לכן מותרת לעכומ"ז אף שבשעה שגולד כבר היחה מותרת לעכומ"ז מכמה שנים ע"י"ס) ודיעבד שכבר מכרו ל"מ ואי אפשר למוכרו לאחר שכבר עבר הזמן וכיולא יש להסיר שוב ראיתי שהרב שואל ומשיב במהדורה תליתאה בח"ב סי' ס' גאל במכר לנכרי ובחול המועד נודע שהוא י"מ והשיב להסיר משום שהיה הטעם שלא ידע שהוא י"מ ומשמע דבלא זה אין דעתו טוהה להקל דיעבד ובמהדורה שניינא ח"ד סי' יו"ד (ד"ה והנה ביום א' במדבר) כתב ח"ל ועיין בשו"ס מקום שמואל שלדד באם מכר ל"מ דלא שייך למיקנסיה דלא כט"ז דמה שאמרו אף על פי שחטא וכו' היינו לדין דאיסור להכשיל הי"מ אבל הי"מ לגבי נפשיה נככרי גמור חשוב ואף שבתשובה אחת דמיח דבריו אמוס לענין זה שנקנס לכל העולם בעבורו בודאי לא שייך לקונסו וגם לא ידעתי מה שייך קנס דהי"מ לא ישמע לנו וימכור לנכרים ולא יגיע לו הפסד כל כך מזה ולמה נקנוס להישראל חנם עכ"ד ועיין מה שכתבתי על פי סברתו וזה לעיל בסי' ח' אות ט' ומה שכתבתי שם מה שיש לפקפק בסברא זו וגם הבאתי (בר"ה והנה) מה שכתב הרב פרי מגדים בסי' חמ"ח במשכנות עי"ש :

ובעיקר הדין הנה הרב מגן האלף בסי' חמ"ח סק"ז (בר"ה עוד) הביא עם שכתבו הרבנים ט"ז וחק יעקב בדין זה וכתב שלחיות שקשה ליאר זה במקומות שמוכרי י"ש ושכר הם י"מ אמר ללמד קלף קולא בזה והוא על פי מה שהסביר דמה שקנסו לאיסור החמץ שעבר עליו הפסח משום שעבר בכל יראה היינו כרי שעל ידי זה ומנע ולא ישהה חמץ זה שייך דוקא לגבי ישראל גאס באיסור לו אכילתו והנאחו אחר הפסח לא ישהו בפסח ולא יור בכל יראה אבל י"מ שגם בפסח אוכל חמץ ואם נאסור לו חמץ אחר הפסח בודאי לא ישמע והוא ישהה החמץ לכן לא קנסו חכמים על חמץ וסיים שיש ללמד ביהודי זה אף לכתחלה ודאי איסור משום לפני עור לא תתן מכשול ועוד ללמד זכות על מה שאי אפשר ליזהר אחר הפסח כל כך והוא על פי מה שנסתפק בעיקר איסור כל יראה אם כשמרבה החמץ מוסיף האיסור כגון שיש לו כזית חמץ בתוך ביתו שעובר והוסיף עוד חמץ הרבה אם מוסיף הוא באיסור כמו באיסורי אכילה שבכל כזית עובר עליו או איסור דבל יראה הוא שלא יהיה חמץ ברשותו ומה לו כזית או בית מלא ואינו דומה לאיסורי אכילה דעל הנהא מעט חייב וכל מה שאוכל יוסר מוסיף באיסורי לא כן בכל יראה ולפי מה שכתב הרמב"ם בקנה חמץ בפסח לוקה דהוי לאו שיש בו מעשה אם כבר היה לו חמץ בביתו אינו מוסיף לאו בחמץ שקונה ואין לומר אם כן איך לקי שמא יש לו חמץ מקודם לאו קושיא היא דלא מחזיקין ליה בהכי ואם יהיה כן אפילו לפני עור לא שייך ב"מ שהרי אוכל חמץ בפסח ומשהה בביתו ואין חמץ הנמכר לו מוסיף איסור וזכינו ללמד זכות על מה שאי אפשר ליזהר אחר פסח כל כך גם בשכר הוי חמץ על ידי שערובה ולדעת הרא"ש ורש"י משמע דלא קנים אפילו כשמעבד קודם פסח ומכל מקום ראו ליזהר על כל פנים מאי דאפשר ואין לסמוך על זה רק לסניף בעלמא כי עדיין ז"ב :

והדין קשה לסמוך בזה אף לסניף בעלמא משום דמסתברא לי דאף אם נאמר דמי שהשעה כזית חמץ בפסח ושוב קנה בפסח חמץ אינו לוקה ואינו עובר על כל יראה על החמץ שקנה כיון שכבר

עובר הוא בכל יראה על הכזית מכל מקום בזה שמוכרים ל"מ החמץ קודם זמן איסורו כשיגיע הפסח הרי זה עובר בכל יראה על כל החמץ בכת אחת בין על חמץ שלו בין על חמץ שקנה מישראל ואם אין לו שום חמץ עובר הוא על כל פנים על החמץ שזה שקנה מישראל ואם כן יש לנו לחוש כיון שהוא י"מ הרי מציטו מציים לו בכל עם ומטו הנחמס נכרי פתוחה לפניו בכל עם אם כן אינו דחק להמליץ לו ככר לחם קודם הפסח כי אם בליל פסח לפח האוכל יבך ויקנה ואם לא יתאוו לאכול בלילה לא יקנה לו לחם חמץ עד מחר שיקנה לחם חס ביום ואדחי והכי הרי הוא עובר בכל יראה על החמץ שקנה מישראל ואם כן אם נאמר שגם על חמץ של י"מ שעבר בכל יראה קנסו לאסור אחר הפסח גם חמץ זה נאסר ואין מקום ללד היחר זה אלא ב"מ שיוצג בכירור שיש לו חמץ משלו בתחלת הפסח דלא הוא ריש לומר דאינו מוסיף איסור בחמץ שקנה מישראל :

ור"ב אחד כתב לי ח"ל בפה גגלא י"מ שעסקו ביו"ס פסק גדול שיש לו כמה סקלארין בכמה עייר ג חמץ מפס ושלאחי השמש אליו שיבקשו בשמי כפי אשר אחר הפסח יהיה איסור לו הי"ש שלו משום חמץ שעבר עליו הפסח יהיה החוב להודיע לכל העיירות וכן להכריז בזה בבתי כנסיות יוסר טוב שיחמסו על הכתב שהצגאה שיחן לי רשות למכור חמץ ואז הכל על מקומו יבא בשלום וכן עשו רבוביטו ז"ל שבקשו והכרחו חמיר הי"מ שיש להם עסק בחמץ למכור חמץ למען לא יהיה קלקל משני החדרים וכן היה שחמס על שער ההרשאה ויש נגמגמים בדבר יש מהם אומרים כי מעולם לא שמוע כזאת ומהם אומרים שלא היה לי לשלוח אליו רק אחר הפסח להכריז ורבות כאלה לכן יודיע כ"ס דעתו וכו' יראה לאל ידי לחמץ הדין על חילו לימים הבאים עכ"ד :

והנה מעיד בשם רבוביטו לקדושים אשר בארץ שהיו מבקשים ומכרמים את הי"מ למכור חמץ ואני הרל איני יודע באיזה חופן היו מוכרים הי"מ את חמץ כי יש שני דרכי. א) שימכרו חמץ לנכרי וישבחו הם ממסחר זה מערב הפסח משהגיע זמן איסור חמץ עד אחר החג כדרך שבני ישראל עושים ואם היה בכחם שלמכור בדרך זה כגון זאת אמרינן לפעלא טבא איישר והוא תיקון גדול להרים מכשול שלא יכשלו בני ישראל בחמץ שעבר עליו הפסח. ב) הוא המוכן ממכתב הרב הג"ל שיחממו בשער ההרשאה בלבד אבל הם עלמס לא ישכחו ממסחרם וישאו ויהנו אחר מכירת חמץ ובכל ימי הפסח בחמץ כמעשיהם בכל ימות השנה ואם באופן זה היו מתנהגים אינו בער ולא ארע מה שהעילו בתקנתם והרי כשהחר וטשא וטתן בכל ימי הפסח בהחמץ שמכר הרי הוא מבטל הרשאתו כאילו לא היחה ומה שימכור הרב המורשה את חמץ בכלל כל החמץ לא יועיל לו כלל ואחרי החוה דבריו גאון גדול הובאו בשו"ס אורי וישעי סי' קכ"א אשר התמרמר מאד על כיוולא בזה והבאתי דב"ק בסי' זה אות ו' (בר"ה וגורמת מכירה הסוללת) ועיין לקמן בסי' זה אות ל"ה (בר"ה חאה) :

ומה שנראה ממה שכתב הרב שטרי תשובה בסי' חמ"ח אית ח' בשם מר דודו ב"מ שיש לו ישראל נאמן שלו והוא המתעסק בהאורגנד שלו שאם נתן לו כח ורשות למכור העסק לנכרי מהני היינו משום שאין הי"מ בעל החמץ המתעסק בהעסק כלל ואינו כוחר מעשה מכירת הנאמן שלו אבל אם התרשה בעלמו הוא עוסק בהעסק בימי הפסח כבכל ימות השנה והוא כוחר את אשר הרשה את הרב למכור את חמץ בזה ודאי מסתברא דלא מהני הרשאתו כלל ונקרא חמץ שלו שעבר עליו הפסח ואין שום תקנה במה שיחמסו. בשטר ההרשאה כן נראה לדעתי הקלרה ואם יראה ה' אדרוש מרבני דורינו ינ"ז למען דעת אף מתנהגים כגדון כוס :

ב מכירת חמץ נראה דאם אין הליש בביתו יכול אדם אחר למכור את חמץ שלא מדעתו דזכות הוא לו וזכיון לו שלא בפניו ומסתמא יחיל ליה וכן תיקנתי בעיר אחת בשנת התרל"א שבכלל החמץ של כל בני העיר שמוכרים על ידי בית דין למכור גם חמץ של בני אדם המאחרים בכפרים ולא חזרו לביתם ביום י"ד שחרית וידוע לנו שלא יאסרו על חמץ שבכיסם לבערו

בזמן איסורו אף לא יחשו משום חמץ שפבר עליו הפסח לכן חישבו
זאת למיטת תפילה דבהא דחזי ניהא להו דלא למישבן היסרא וכו'
ודבר זה קיימתי מסבא :

שוב ראיתי להרב פתחי חצונה י"ד סי' ס"ך סק"ה בשם הרב
פנים מאירות ח"ג סוף סי' נ"ב שכתב כן דאם מבר החמץ
שלא מדעת מהני דזכין לאדם וכו' וכן דרין בהפקעת קדושת הכור
על ידי מכירה לנכרי ע"ש וכן מתבאר ביו"ד סי' שכ"ח ס"ג
שכתב שם הרמ"א מהיו אם ידעינן דזוהו הוא לבעל הטיסה כגון
שהיטה העיסה מתקלקלה מותר לטול חלה בלא רשותו דזכין לאדם
שלא בפניו ע"כ והוא מתעבה החרומה הדשן סי' קפ"ח ע"ש
שמחבאר דכל שיש הפסד להבעל הבית אמרינן דמסמחא ניהא ליה
(עמ"ש בזה בקל"ח סי' רמ"ג סק"ח) ובמערכת בכור בהמה סי'
ג' אות יו"ד (בשרי חמד ח"א) רשמתי עוד לענין בכור שמועיל
מכירה שלא מדעת בעלים בדבר שאין צנוף המכירה מזה לומר
דינא ליה למיטבד מזה גנוסיה . ומכירת חמץ אינה מזה
מדאורייתא ביטול ומדרבנן ביטור והמכירה היא לנגל מחיוב
ביטור ואין במכירה עלמה שום מזה ואין להם להפקיד גם מקום
לגון אף אם היה המטה שהרי הם עומים אין יכולים לקיימה הנה
כי כיון שידוע לנו בבירור גמור שאנשים הללו לא יחשו לבער
חמץ כי יחשו על ממונם מעל האיסור נכון הדבר למכור חמץ
אף שלא ביריעה ומוטב למכור חמץ שלא מדעתה ממה שלא
ימכר כלל וכן מתנהגים בעיר הג"ל מאז והלאה ומלאה קרוב
לגדון דידן בש"ע הגאון מוהרש"ו בסי' תל"ו אות ד' במי שזיה
לכדוק חדריו ולא זיה לבעל כתב שטוב שיבטל גם כן אף על פי
שאינו ביטול מושיל כל כך כיון שאין החמץ שלו ולא עשאו הבעל
הבית שליח לכך מכל מקום יש לחוש שחא ישכח בעל הבית לבעל
וכו' ומוטב שיבטלו הם ממה שלא יבטלו החמץ כלל וראוי להזכירם
על כך כדי ללמד ידי ספק ע"כ :

הן חמץ ומדבריו שם מחבאר דבגדון דידן לא מהני המכירה
כלום דדוקא בזיה על הבדיקה דאיכא קל"ח גילוי דעה הוא
דאמר דמהני קל"ח ומוטב וכו' מה שאין כן בגדון דידן דליכא שום גילוי
דעת דיהא להו בהכי נראה דלדעתו לא מהני המכירה כלל מכל
מקום מדברי הפוסקים שכתבו לענין הפקעת קדושת בכור דמהני
אף בלא גילוי דעת כלל כמו שרשמתי במערכת בכור הג"ל נראה
ללמוד דהוא דרין או כל שכן בני חמץ דמהני ושפיר יש להמך על
דבריהם ולומר מוטב וכו' כח"ל ועיין עוד בש"ע הג"ל בסי' חמ"ג
אות ח' דכיון שהגיע טעה חמישית שהוא קרוב לאכור בהנאה הרי
הוא כאכור מבעליו ויחייב כל אדם הרואה אותו נאבד למוכרו לנכרי
כדי לקיים מלוח השבת האבדה עכ"ל :

איברא ולכאורה יש לפקפק דלפי מה שכתב הרב הבזוח שור
דמכירת חמץ שלנו אינה אלא הערמה אלא דלפי
שהיא אחר הביטול הוי הערמה דברבן ומהני אם כן באנשים הללו
דקרוב לודאי דכשהם נכפרים או בדרך לא אסקי ארעטייהו כלל
לבעל את חמץ הרי הם חייבים לבער מדאורייתא ואם כן לריך
מכירה גמורה ומכירה שלנו שהיא רק דרך הערמה לא מהני כלל
לדידה אם כן איפה יאמר נא ישראל מה הועיל אח"מ בחקנתו
אחמנ בלחמ אף דכמה מרבנן בתראי נמשכו בזה אחר סברת הרב
חצונה שור מכל מקום הן רבים גם כן החולקים עליו והברי
דמכירת חמץ שלנו היא מכירה גמורה ולא הערמה ומהני משום דאין
סהרי דגמר בלבו כדי שלא לעבור על כל יראה ושפיר מועיל
לדעתם תקנה זו אף לאחוס שלא בעל חמץ כלל והשפיר נוכל
לסמוך עליהם וגאמר מוטב וכו' (גם איכא חולקים על הערמה שור
משעם דגם בדאורייתא מהני מכירה בהרמה עיין מה דכתבו הגאונים
המקור חיים סדנא חמ"ח ס"ק י"א והיה רענן ח"א סוף חלק א"ח
דף ל"ב אות י"ג) . ומלאתי להרב שואל ומשיב ח"ג סי' ר"ך (ד"ה
והנה) שכתב נראה לי דבר חדש דלפי מה שכתב הרב הבזוח שור
דמכירת חמץ הוי הערמה ובדרבנן שרי אם כן נפקד שמוכר חמץ
המופקד לריך למוכרו מכירה גמורה ומכירה חלוטה כי שחא
המפקיד לא בטל חמץ ומייב לבער מדאורייתא ולא מהני מכירה
שהיא הערמה ולא כהמנן אכרסם סי' סמ"ג סק"ד דאם יוכל

למוכרו לנכרי שידוע שיחזיר לו אחר הפסח אכור למוכרו מכירה
חלוטה ע"כ . הרי להחולקים על התבואה מהני שפיר מכירת
הנפקד אף אם המפקיד לא בטל חמץ . ועיין לקמן אות סי' ד'
דגם התבואה שור לא החליט דהוי הערמה ושכרם סמא על פס
שכתב בחתום דהוי הערמה מדרבנן :

ורמאי דאחאן פלה הנה ראיתי להרב בגי' ישע סוף סי' ד'
בהמנהג שמוכרים החמץ על ידי הרשאה לבית דין (עיין
לקמן אות ו' ממנהג זה) דמי שקונה חמץ אחר שחמס בהרשאה
מחוייב לעשות שליח לבית דין שנית על מה שקנה אחר כך ואם
לא בא האיש שנית (אף שאינו רשאי לעשות כן וכו') וידוע לבית
דין שהוא טובתו שימכרו גם החמץ שהשיג אחר כך ודאי זכות הוא
לו מה שימכרו בית דין גם החמץ שהשיג אחר כך ומכירתם מכירה
גמורה וכו' ע"ש אף שאין מדבריו ראיה גמורה לגדון דידן דלא
התם דגלי דעתיה כמה שחמס בראשונה מכל מקום סמך הוא לדבריו :
אדר שנים רבות השגתי ש"ח נאות דשא וראיתי בסי' ל"ט
שנשאל בנפקד שמכר חמץ של מפקיד שלא מדעת המפקיד
והיה החמץ כהמדר שמכר לנכרי והמפקיד היה אטום שמה לו
מה בערב פסח ולא עלה על דעתו מזה ולכן לא זיה לו למוכרו
כמו שזיה לו אשחקד וגם בשנה זו זיה גם כן להנפקדים אחרים
שנחראו עמו ביום ערב פסח ונדע זה בפסח והאריך בתשובתו דמלך
קנין חזר אין הישר אך יש הישר מלך היות החמץ ברשות הנכרי
והאריך דכבי האי גוונא גם איסור דרבנן ליכא אליבא דכולי עלמא
ושב כתב דכל זה הוא אם נאמר דמכירת הנפקד אינה כלום דלא
דמי לשאר נפקד שאין המפקיד בעיר ומוטב עליו למכרו משום
השבת אבידה מה שאין כן כשהמפקיד בעיר (ויודר כמה לרדים
בזה דיש לומר דגם כשהוא בעיר יש בו משום משיב אבידה וכן
נראה הסכמת דעתו ע"ש) :

אך בלחמ יש לומר דהמכירה שרירה וקיימת משום דזכין לאדם
שלא בפניו כההוא דיו"ד סי' שכ"ח ואף דגבי גט י"מ
לא סמיכין בזה הוא משום חומרת אשח איש וכו' ושבו כתב ושור
נראה לי דאם היה מוכרו מכירה גמורה בזה הוא דיש לפלפל אם
המכר בטל דשחא אין הבעלים מסכימים במכר הזה דלאו לרעתם
זיה יותר אבל במכירה הגמורה בנינו שאין מוכרם רק להפקיע
איסור חמץ וידוע שהנכרי יחזירו אין קפידא לבעלים כלל במכירה
זו דאין שום נפקא מינה למי ימכור ובכמה ימכור ודאי יש לומר
דמהני שפיר מכירה זו אפילו בלי ידיעת הבעלים ואפילו באיש
אחר שאינו נפקד כלל אם מכר יש מקום ללמד ולומר דמהני שפיר
והוכיח סברא זו מנוף דברי הרומם הדשן סי' קפ"ח ועוד כתב
סברא לומר דמהני כיון דבסוף כשידע בעל החמץ שמכרו הנפקד
מסכים לתעשו הוי מכירה למפרע ומסיק דבטובדא זו דהחמץ
מונח ברשות הנמכר לנכרי והיה המפקיד אטום והיה לו עוד חמץ
ביד אחרים ונחראו עמו ולזיה להם למכור רק לזה שלא נחראם
עמו לא זיה ושאלשחקד זיה לזה הנפקד למכור מותר החמץ באכילה
ואם חבר לחמ מאלו לריך המעיין לכרר אם יועילו שאר הסיטרים
אלו טורף דב"ק :

והנה שני הסעמים מהם שייכי בגדון דידן (היינו . א) שאין
המכר ממכר פולס כי אם להפקיע איסור חמץ . ב) שלבסוף
יודעים ומסכימים והוי מכירה למפרע) ומלטרפים לטובה לדעת
הפוסקים הג"ל שכתבו בהפקעת קדושת בכור ומכירת חמץ דמהני
דזכין לאדם שלא בפניו ואם כן יש לומר שפיר מוטב שימכר בראשון
זה ממה שלא ימכר כלל והנה הסברא שכתב הרב נאות דשא
משום מה שמסכים בעל החמץ כשידע וכו' ראיתי במקור חיים סי'
תמ"ג סק"ה בנפקד שמכר קודם שעה חמישית נסחפק אי מהני
מכירתו או לא כיון שלא היה רשאי אז למוכרו הוי כמוכר דבר
שאינו שלו וכתב דהוי מכירה דמתבאר מהש"ך ח"מ סי' שכ"ח
סק"א דאם קודם אשה בדבר שאינה שלו ובא בעליו וגילה דעתו
שנתרסה כגון בכלך אלל יפות דאיכא אומדנא דמוכח מהני דדוקא
בהרומה וטומאה לא מהני וכו' ע"ש והרב בית שלמה סי' ע"ד
סבאסיו בסי' ח' אות כ' כתב ללמד להקל בנדוט על פי דברי
חוקר חיים אלו ע"ש :

5. קצות החושן סימן רמג סק"ח

ותדע לך שהרי האומר לחבירו צא ותרום לי והלך ומצאו תרום, למ"ד אין חזקה [שליח] עושה שליחותו אמרינן בפ"ק דחולין (יב, א) דלמא שמע אינש אחריני ותרום ורחמנא אמר (במדבר יח, כח) אתם גם אתם מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם, ואע"ג דהתם ניהא ליה שתיקן כריו, וי"ל דתורם משלו על של חבירו שאני, דלא בעינן שלוחו לדעתו אלא בתורם משל בעל הכרי על בעל הכרי, אבל בתורם משלו על של חבירו כיון שאינו של בעל הכרי לא בעינן שליחותו ממש ואין הדבר תלוי אלא אי זכות לו וזכין לאדם שלא בפניו, או לאו זכות דמצוה דנפשיה עדיף עכ"ל. וכ"כ תוס' שם בנדרים (ד"ה אלא) ע"ש, וא"כ בהאי דמשרתת דמפרשת חלה משל בעה"ב אין בזה משום זכות, דלא אמרינן זכין לאדם שלא בפניו אלא היכא דזוכה המקבל באיזו דבר כמו במזכה חפץ לפלוני, או במזכה גט לאשתו דזוכה האשה בגט, או במפריש משלו, אבל מפריש משל בעה"ב אין זה זכות אלא ניותא איכא ושליחות לאו מתורת ניותא הוא ובעינן לדעתכם דוקא.

6. דברי מלכיאל ח"ד סי' יח

והנה לא ידעתי למה נסתפק עתה על איסור חמץ שעבר עליו הפסח דהוי רק מדרבנן. ולא נסתפק על איסור בל יראה דאורייתא. ובגוף הדבר אנכי אינני נוהג לכתוב בשט"מ למכור בלא דעת המוכרים. וכן לא נהגו בזה רבותי נ"ע. והדבר מפוקפק מאוד לדעתי. כי הלא אין הדבר מסויים. כי מי יודע כמה אנשים שכחו למכור חמצם וכמה חמץ יש להם. והרי בגוף ענין מכ"ח כתבו האחרונים לפרט פרטי החמוצים כפי האפשר וכן מקומות החמץ כדי שלא יהא דבר שאינו מסויים וכמה אחרונים אוסרים אם לא פרט. ובנ"ד הוי ודאי אינו מסויים. וכן שכירות המקומות הוי ודאי דבר שאינו מסויים. כיון שאין ידוע כלל בשעת המכירה איפוא הם. ועוד יש לחוש משום ברירה דהא אפשר שזה ששכח למכור לא יבוא לרב זה רק ילך לרב אחר למכור. וא"כ ודאי אין נכלל חמצו במכירה זו כיון שאינו יודע ממנו כלל. ורק כשבא אח"כ לפני הרב ומודיע ששכח למכור. מתברר שגם שלו בכלל המכירה. ובבני העיר י"ל שמוכר של כל בני העיר כי בודאי לא ילך בער"פ לעיר אחרת למכור חמצו. אבל בבן כפר לא שייך זה. כי אף אם כפר זה שייך לעיר הזאת בכ"ז ידוע שבני הכפרים מוכרים חמצם בעיר שמזדמנים בה אף שאין להם שייכות שם. ואף בבן העיר אפשר שנוסע לעסקו לעיר אחרת ומוכר שם חמצו. כי ירא שישכח בבואו לביתו או יאחר הזמן. ויש לדון הרבה בחששות הנ"ל. אך לא אאריך אחרי שהרבה אחרונים הקילו למכור חמץ בלא דעת המוכר. והסומך עליהם בחמץ שעבר עה"פ מאן מירמא מידו וכן האריך בשו"ת באר יצחק להתיר בזה לאחה"פ. אך לא העיר בחששות שהזכרנו. וי"ל דכוונתו רק היכא שידוע את של מי הוא מוכר. דלא שייך חששות הנ"ל. ובכ"ז יש להקל באיסור דרבנן:

7. משנה גיטין דף יא עמוד ב

האומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי, אם רצה לחזור בשניהן - יחזור, דברי ר"מ; וחכ"א: בגיטי נשים אבל לא בשחרורי עבדים, לפי שזכין לאדם שלא בפניו, ואין חבין לו אלא בפניו, שאם ירצה שלא לזון את עבדו - רשאי, ושלא לזון את אשתו - אינו רשאי

8. רמ"א אה"ע סי' א' ס"י

י"א מי שהמירה אשתו, מזכה לה גט ע"י אחר ונושא אחרת, וכן נוהגין במקצת מקומות

9. שם סי' ק"מ ס"ה

הגה: ואם בעלה מומר, וידעינן שהיא מהדרת אחר גט, י"א דהמומר יכול לזכות לה גט (ת"ה סימן רל"ו /רל"ז/ ובפסקיו סימן מ"ג), ויש מחמירין גם בזה (הר"ן בתשובה). וכן אם היה היבם מומר, והבעל מזכה לה גט כדי שלא תפול לפני היבם (עיין בב"י). ואם אשתו מומרת, וזיכה לה גט ע"י אחר (עי' בת"ה סי' רל"ו ובפסקיו סי' מ"ז), כמו שנתבאר לעיל סעיף א', אע"פ שחזרה בה אחר כך, אינה צריכה גט אחר (שם מת"ה). והוא הדין לאשה הנאסרת על בעלה, מזכה לה גט על ידי אחר. ויש מחמירין בזה (מהרי"ק שורש קמ"א).

10. מרכבת המשנה גירושין פ"ו ה"ג

בנדון דידן שהשליח מגרש אחר שתשתפה, אף בלא שליחות הבעל, יכול לגרש רק בגילוי מלתא בעלמא. דודאי שליחות הולכה דמי לשליחות קבלה דבעינן שתמנה האשה שליח, ואפ"ה מוסכם מכל הפוסקים במומר, דאם אחר מקבל הגט, האשה מתגרשת מיד מטעם זכין לאדם שלא בפניו, ואין מועיל ביטול המומר. ואפילו הר"ן שחולק על זה היינו מטעם איתתא בכל דהו ניהא לה ולא הוי זכילי. **אבל בנדון דידן אף אם לא עשה הבעל שליח הולכה רק ציוה לסופר לכתוב, ונתן איש אחר הגט לידה, מהני, דזכות הוא לו להפטר מחרם רגמ"ה**, כמו בחלוקת הארץ דקס"ד בקדושין דף מ"ב דהנשיאים זכו להם מתורת זכייה ולא מתורת שליחות, הילכך אין לזוז ממנהג הראשונים, אע"ג שאין ההיתר תלוי במסירת הגט ליד שליח כדי שתכף כשתשתפה תגרש ולא יעבור על חרם רגמ"ה בענין ב' נשים

11. שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן קיח

ומה שהעלה כ"ג שהוא זכות להבעל. לע"ד יש לפקפק טובא כיון שבעינן שיהיה זכות גמור וא"כ אולי זמנין דרחים לה טובא שהיה רוצה לחכות עליה עד שימצאנה. ומה שהביא כ"ג מספר בית ישראל להגה"ק מקאזניץ דבמי שעגן את אשתו ובמומר יכולים לזכות לה גט בלא הבעל משום דגם להבעל הוא זכות לגרש אשתו הרחוקה ממנו הוא דבר תמוה אצלי והספר אין בידי לעיין בו. והחת"ס שהביא כ"ג לא אמר אלא ביש לו אשה אחרת כשתשתפה שזה ודאי זכות הוא לו כדי שלא יהיה עליו חרם רגמ"ה אבל במתה או נתגרשה אשתו השניה כשתשתפה שאין עליו אחרים ואין כאן זכיה לא יתן לה השליח כשלייתא שם הבעל. וסתמא כתב החת"ס שמשמע אף אם הוא במקום רחוק מטעם דעכ"פ אינו זכות גמור. וא"כ אדרבה ראייה קצת מהחת"ס שלא נחשב זכות אך ראייה גמורה ליכא דאפשר איירי דוקא כשהבעל הוא במקום קרוב רק איננו בפנינו אבל יותר משמע שבכל אופן אמר זה החת"ס וא"כ ראייה שלא נחשב זכות גמור כ"ז שאין לו אשה אחרת. וא"כ בעובדא דידן אפשר שלא נשא אשה אחרת עדין ולכן אין ברור שהוא זכות לבעל.

ומצד הגלוי דעת של הבעל שהביא כ"ג מהגאון ר"א קלאצקין ומהגאון ר' מאיר אריק שיש לזכות לה גט, הנה בעובדא דידן שכבר עברו איזה שנים הא אפשר שכבר עבר הטעם שרצה לגרשה דאולי כבר יצא לחפשי או שנשאר רק זמן מועט שע"ז לא גילה דעתו ול"ד לעובדא דידהו שעדין הוא במלחמה שבשביל זה גילה דעתו. ולכן יש לסדר הגט מצד זכיה להר' ישראל שאותו עשה הבעל שליח שלו ודאי הוא זכות גמור כדבארתי.

12. שו"ת שרידי אש חלק א סימן צ (מהדורא חדשה) מכתב מהרי"א הרצוג

לידי"נ הרב הגאון הגדול המפורסם וכו' פאה"ד כקש"ת ר' יעקב יחיאל וויינברג שליט"א

יש לנו צער גדול ונורא מארבע נשים עגונות גולות מארץ תימן המתגוררות בפתח - תקוה. מעשה שהיה כך היה, כשחלתה העליה הכללית מתימן זה מספר שנים הלכו בעליהן והשתמדו לדת איסלם ורצו להכניס גם אותן ואת הילדים לאותה הדת והצליחו הנשים עם הילדים לברוח לעדן הסמוכה והתגלגלו לארצנו הקדושה, ומאז צעקת אחיותינו עולה עד לשמים על עיגונן ואין חכמה ואין עצה לקבל גט, או אפילו הרשאה מהבעלים ההם, ימ"ש.

אני עשיתי את מה שהיה אפשר לי ע"י הגדולים בבריטניה ולא הועלתי כלום ולסוף כתבתי קונטרס כפי שיראה כ"ג בענין זה, אבל לא הגעתי לידי מסקנה, כפי שיראה כ"ג במשך עיונו, ואני פונה לכ"ג אולי ימצא להן רפואה מן התורה כיון שבקיאותו רבה ועצומה וכוחו בהלכה גדול, והתמחה בעניני מומר וגיטין וקידושין וזיקת יבמין, כידוע שעבד בהן בבקיאות ועמקות נפלאה. ...

ד. בודאי ידוע לכ"ג שליט"א ההיתר שהמציא הגאון הגדול ר' אלי' קלצקין זצ"ל מפעיה"ק של זיכוי גט לבעל שנאבד במלחמה, שסמך בעיקר על הגאון ר' יצחק אלחנן זצ"ל בבאר יצחק שאומרים גם זכין מאדם שזהו זכות גדול לו, ואין לו שום ענין באשתו אם הוא חי, ואמר לי הרב הגאון ר' שלמה דוד כהנא זצ"ל, שכך עשו מעשה בווארשא, אבל מסופקני ביסודות.

ועוד, שאני חושש אם נעשה דבר כזה שלא תצא מזה חורבה שיעשו גיטין על כרחם של בעלים, היינו לא שכופין אותם עפ"י דין עד שיאמר רוצה אני אלא במסרב בפירוש לגרש, וכבר אירע כזה באיטליא שהבי"ד שלהם פסקו לסדר גט בשביל בעל שעמד בסירובו וטלגרפנו אליהם שהבנים יהיו ממזרים וכנראה נשתקע הדבר אבל מי יודע אם לא יעשו כך במדינות רחוקות, וכבר יצא פה קונטרס מהגר"ז מינצברג שליט"א, אחד מזקני ההוראה בירושלים, כנגד ההוראה הנ"ל של הגאון קלצקין זצ"ל, ויראתי לסמוך על זה, אם כי בתשובה סלקתי אי אילו מהפירות שלו, אבל למעשה ובאיסור אשת איש שאני, כמובן.

דידה היינו צנחיתמה אלא דסבר דפתחא שלא לשם אישות פשיעה דגם צנחיתמה יכולה למאן ויש לה קנס כיון שאינו נושא אותה לאשה אבל פתחא לשם אישות וצנחיתמה והיא ממאנת אלטרין שמשלם קנס ולא מני למימר דלגבי דידה לא שייך מילוחן שהרי היה לשם קדושין, ומיירי שמה האב קדם ששמע דאי שמע ונתרצה כבר הו' הקדושין, ואשיג דבעלמא אם מה אז קדם ששמע ספיקא הכא לאו ספיקא הוא כיון דהו' דרך ציון ואפי' שדיק, ואפשר דגם בשמע האב ומיחה ואחי"ב מה אלטרין קרא.

יש לפי איך יתכן דלויירי צפתה לשם אישות, למה לי קרא דמפטר מקנס אי נסיב לה, הא ארוסה קנסה לעלמה לר"ע דמתי כחוצות ל"ח א', וי"ל כיון דבעתה עזירה קרינא זה אשר לא אורסה קנסה לאצביה, ומיחו אי ציאה גוואין עושה מסתבר דקנסה לעלמה ואי"ב מפוחה מחלה, כמש"כ חו"י כחוצות כ"ע א' ד"ה ועל, ומבואר סוגין דביאה אירוסין עושה ולעיל י' א' איבעיא ולא אפשעא, ומיחו אפשר דהכא חשיב כזכה האב ואיכוי זוכה מני' כדין בא עליה ונשאת שם ל"ע א'.

ח **מ"ז א'** תוד"ה צין, לפי קמא משמע דמפרשים שלא שמענו ממנה שמעכתה עד אחר ריזוי האב, ולכאורה לפ"ז קשה שכיון שנתרצה האב והיא לא מיחתה כבר הו' קדושין, וי"ל דאין דעתו להבטיח אלא אם תשמע בזה שנתרצה ותתירצה היא, וכיון שבשעה ששמע רזוי האב כבר היא חוזרת און זה זכות ולא נתירצה לזה, אבל לפרש"י איירי שכבר חזרה קדם ששמע האב, ושמע האב והוא חפץ בקדושין, ועממא דרב דה"ע דמהני רזוי האב משום דאיגלאי דהוי זכות שאין רזוי לאב למחות צנחיה במה שהיא חפלה, אבל השתא שהיא ממאנת בשעה שהיא שומע רזוי גס לו למחות והשצנין הקדושין כחוצה, ור"א סבר כיון דסוף סוף הוא מתרצה בשעה שמיטה חשיב זכות, ולפי' קמא פליגי אי רזוי דידי הוא צנחיה שחסימס גס הוא או שסומך על מה שכבר נתירצה, עוד י"ל לפרש"י עממא דרב שאיננה מתירצה לקדושין לעולם אלא צנחיה שלא תחזור עד שיתירצה האב, ויש נע"י איך אפשר לפרש דקרא אחא שיכולה למאן דלכאורה סברא הוא.

ש בגמ' א"ל אצבי לריכה קדושין לדעת אצביה, למש"כ הר"ן דצנחיתמה צהדיח הו' קדושין ודאין א"ל לפרש דלריך קדושין אחרים אלא ר"ל מהר ימכרנה שיסכים על קדושין הראשונים, או אם אינו מסכים על קדושין הראשונים לריך קדושין אחרים ואשמועינן דלא מפטר מקנסא עד שיקדש ואם נתרצה האב לתתה לו לאשה יכול לחזור ולהצוב קנסא ועי' רי"ף שטרה לישב דברי אצבי ורצה דלא ס"ל להא דר"ש ולפי"ז ל"ל דאצבי אליצבי דר"ש קאמר דהא לדין אפי' נתרצה האב לא הו' קדושין.

ט **כ'** הרא"ש שאם גלה לשדכן שהוא חפץ באשה פלונית ואמר לשדכה לו כו' וקדשה לו בלא מינוי שליחות שהיא מקודשת לו ויש לפי אי מה שגלה דעתו סגי למחשב זכות, אי"ב איך ס"ד דחברו אם אמר לו קדש לי במקום פלוני וקדשה במקום אחר אינה מקודשת משום דלא ערה כדאמר לקמן ג"ע א' נבי דהוא לא נתיי' לשוי שליח מ"מ הא הו' זכות ואפשר דלא חשיב זכות אלא מה שהוא זכות לכל אדם אבל מה שחפץ לקדש הו' כמו שחפץ לקנות או למכור דאשיג דידענו שהוא חפץ לא הו' זכות, והכא באמר לשדכה לו הו' אמר הדעת דניחא לי גס בשליחות דידי, ולפי"ז אם קדש אחר לא הו' שליחו, ועוד י"ל דאפי' אי השצנין צמה שגלה דעתו דחפץ בפלונית זכות לו, מ"מ אי קדש אחר לא הו' קדושין דזכות שצידו לעשות בעלמו או ע"י שליחו, און דעתו ורזונו שיעשו אחרים שלא צדיעתו, והלכך דוקא כשדכן או אצבי דאלרי קמי' הו' שליח, ולא אחא, והי"ע דאמר לקמן ג"ע א' דחברו משום דלא ערה, ומיחו צהג"ח כ' דאם יודע שחפץ ברחל והלך וקידש לו מקודשת דהו' זכות, ולפי"ז ל"ל דהא דאמר דחברו משום דלא ערה אמרינן דקפידול ובה דלא אמר לי צהדיח שאין רזונו שיקדשה צמקוס אחר דסמך דלא ערה.

י **וב'** צהכ"ד ופסקו ברמ"א ציו"ד סי' שכ"ח דכמרתח רשאה לפרשי' חלה דהו' זכות אם בעיסה מתקלקל, ובקצ"ה סי' רמ"ב סק"ח השיג ע"ז דלא שייך זכין לאדם אלא אם זוכה שם דבר,

ובדברים המוכיחים דהא אמרינן קדושין מ"ו א' צנחיתמה שלא לדעת אצבי שפתחא לשם אישות אם נתרצה הו' קדושין למפרע ומשום דחשיב זכות לאב כמש"כ הר"ן וכו"ל כאמר לה לאי וקצבי קדושין, וכן ציאלכל כנגדן כ' חו"י שם ג"ו א' דפודין מ"ש שלא ברשות משום דהו' זכות [ואפשר דזה חשיב כחורס משלו על של חברו דמורה בקצ"ה דהו' זכות] ומי שהלך למד"י צ"ד מקינן לאשתו משום דזכות הוא לו כדאמר סוטה כ"ה א' ע"ש ברש"י ד"ה עבדין ואשיג דמקראי ילפינן לי' בהם קראי איצטרין למחשב קצוי דצ"ד קצוי אשיג דליכא אימתא דבעל ואין זה חליפות טולי האו לעבור על התירצה צ"ד מלעבור על התירצה הבעל, ובתירומה גופה הוכיח ע"ז שם מדברי סמ"ק דמהני זכות, גס מש"כ קצ"ה"ח שם דבגט משום שזוכה צנע תחוב שאין הזכות מה שזוכה צנע אלא מה שמתגרשת, ומש"כ חו"י ורש"י"א נדרים ל"ו דתירומה צעינן שליחות ובחורס משלו חשיב זכות וא"ל שליחות החיובק משום דכשחורס שלא מדעת צהכ"ב לא חשיב זכות דדוקא צמידי דזכות הוא לו בשעה שעושה זה מעשה זו הו' שליחו, אבל בחורס כריו של צהכ"ב אין זה זכות דיודו להפריש צכל שעה ע"י עלמו או ע"י שליחו, ולא ניחא לי' לבעה"ב צסתמא שיהיו אחרים עושין בשלו שלא מדעתו, אבל בשזוכה מתנה עזרו או חורס משלו על של חברו חשיב זכות שהרי אין צידו להריות ריות זה והלכך צסתמא ניחא לי' צכל אדם שיהי' שליחו עזרו, ולפיכך אם בעיסה מתקלקל והוא אינו כאן ואין צידו לתקן והוא מרויח כל בעיסה ודאי ניחא לי' צכל אדם שיעשה, וכן אם חומר לחברו להפריש י"ל דהשתא הו' זכות דתיקון עיסתו לעולם זכות הוא לו, אלא משום דזכות זה צידו הוא לא חשיב עשיית אחרים זכות שלא מדעתו, אבל כל שכבר עשה שליח ורזונו שיתוקן דבר ע"י שליח אי יש אדם הדעת שאינו מקפיד על כל שגוחן חשיב זכות וכמש"כ בהכ"ד, [אבל צמידי דאין לו עושה מוחלעת כמו שאמר לשלוחו לקנות ולמכור ולגרש ולשחרר וכו"צ שאין דבר מוכרע שהוא עושה והרבה פעמים אדם עושה ומתחרט צעינן שליחות, ואין אחר שלא עשאו שליח יכול לעשות, ולא מהני צזה גילוי דעתא כיון שאין כאן זכות בעלם, ולכן אמרו צגיטין ע"י צ' דאם נשתכח און כחצנין ולא דיינינן לזכות אף על צב דגלה דעתו כשהיה צריא, וכן הרבה כיו"צ שדקדקו צלי הבעל ומה שאינו צכלל דצריו אינו צכלל שליחות, ולא דיינינן לזכות משום גילוי דעת, ועי' צ"י אה"ע סי' קצ"ה הביא דברי צה"ע צחולה שאמר כתבו גט ושחחק וביה לו אח צמד"ה"י ומבואר שם שאם היינו חוששין לנשתכח און עתנין הבעל, ואשיג דזה ליתן לא דיינינן לי' לזכות כיון שאין כאן זכות לצבל ואדרכה חובה הוא לו, שיהא אסור להתירע עמה מיד והוא לריך לשימוש, וגם צבורו שהחבל עליו, ואולי יצוא אחיו וייצמה וגם זכרון הגירושין מעוררה לו דאבה, והלכך אף שנתרצה און ריזוי מושל כלום ליתן כשנשתכח, ובקדושין אמרינן דאם חפץ צפלונית חשיב זכות שעושה לאדם צלשה שהוא חפץ זה זכות לכל העולם, ואשיג דאפשר להפריש לאחר אפי"ה זכות זכות הוא לו שיפרישו כמלותו מן העיסה, והרי מפרשין חלה ותורמין תרומה של יתומים ואם זכין לקמן למה לא יצו לגדול ובקצ"ה"ח שם סק"ז כ' דחיי צו עדיפא דכתורה זכחה לכהן וכגון זה ילפינן קדושין מ"ב דעושין צצביל קטן כפי הראוי וכפי החורה, אבל גס גדול שהלך למד"ה"י צכלל זכות זה [ע"י כחוצות מ"ח א' מי שנשתכח כו' מי שהלך כו' ועי' קצ"ה"ח שם סק"ז לענין שועה, ונראה דלענין למכור נכסיו ולהצבילו מעמידין לו אפטרופוס ומעשו מושלין מה"ח כמו צקטן, דדוקא לענין זכות מן הלא שאין עיקר חייו תלויים צו דכ"צ נמי צכין לקמן מדרבנן וצזה יש לפי' צשועה] וכמו כן אם עיסתו מתקלקל תורמין עזרו, ועי' קצ"ה"ח סי' שפ"ב סק"ב, ולמש"ג אין רחי' מנע שהצוה שם, וצעיקר דברי קצ"ה"ח ש"י צסק"ז משום דתירומה הוא כחלוקה, נראה דכל מידי דהוא לחקת היתומים לחקת נכסיהן הו' אפטרופוס מה"ח והו' כמו שמוכר להאכיל דהוא מה"ח וכמבואר בתו גיטין מ' צ' ד"ה וכתב, והלכך גס לתרום רשאין שזהו דרך הכונה לחיובקן שלא להאכיל להם אסור וגם שלא להשתות צרשותן גזל השבע [ועי' צ"מ ע' א' מעשה של יתומים

13. גיטין דף עב עמוד א

תניא כוותיה דרב אשי: כתב סופר לשמה וחתמו עדים לשמה, אע"פ שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו ונתנו לה - הרי הגט בטל, עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו; ישמעו - לאפוקי ממ"ד: מודה רבי יוסי באומר אמרו; קולו - לאפוקי מדרב כהנא אמר רב.

14. חידושי הרשב"א מסכת גיטין דף כג עמוד א

ומאי דפסלינן ליה במתני' לטופסי גיטין בלא צואת הבעל משום דבלא צואת הבעל לא חשבינן לכוונתן לשמה כונה מעליא אע"פ שמתכונין לשמו ולשמה, דמסתמא בכל ענין פסיל ליה ואע"פ שמתכוון הוא לשם אשה זו דכיון שלא צוה הבעל והיא אינה עומדת להתגרש כשלא לשמה חשבינן ליה, והיינו נמי דגבי חרש שוטה לא פריך והא לאו בני שליחות נינהו ואפי' עומד על גביו לא מהני, משום דבכתיבה לא בעי שליחות.

15. שו"ת היכל יצחק אבן העזר ב סימן סד

והנה הרב מינצברג נ"י עושה את הגרא"ק ז"ל טועה גמור, כאילו לא ידע דברים שתינוקות של בית רבן יודעים אותו, שצריך ציווי הבעל בפיו, וכו'.

אבל כבר נהגנו למנות שלוחין לכתיבה וכו' בכתב, ובצירוף אמירה בפה, והשלוחין במרחק רב מהממנה. וכבר היו ראשונים שהכשירו מינוי שלא בפני השליח אף לכתיבה. שהעיקר הוא שבגט א"צ הגדה בפה אלא בירור רצונו המוחלט של הבעל [ומילי לא מימסרי לשליח אינו מפני שהשליח השני לא נצטוה מפי הבעל ישיר, אלא ענין אחר. ואומר אמרו ג"כ ענין אחר]. אבל אם נניח שיש אפשרות של זיכוי גט לבעל, היות וזכות ברור היא לו, לא יבטל הגט משום שלא ציווה הבעל ישיר. שלא מצינו תורת שליחות מיוחדת לגט בתור שכך, אלא הגורם המיוחד של לשמה. ואם זהו זכות גמור ללא צל של ספק, אין זה כ"כ מופרך מעיקרא שאין זו כתיבה לשמו ולשם גירושין, לשם כריתות, שהרי זה כאילו הבעל עומד לפנינו ומצווה ואומר ומצווה ואומר/תיבות אלו כפולות במקור/.

אלא שגט שונה מצד טבע הענין, שאשה בסתמא אינה עומדת לגירושין, ואין זה כשוחט פסחו של חבירו, אע"פ שלשם בעלים מעכב אבל סתמא כשר הואיל ולשם כך הוא עומד. וגם קשה למאד לצייר מצב שיהא בגרושין ודאי לגמרי נקי מצל של חוב, היינו חוב מצד המסיבות, כי שמא בעל במצב שהוא נמצא רוצה לצער את אשתו שתצטער עמו, וכהנה וכהנה, עקוב הלב מכל ואנוש הוא מי ידענו, ואם כי אלו הן מציאות רחוקות, מכ"מ לא יעלה הדבר על הלב למעשה, מפני החומר של אשת איש ר"ל.